

על חוק חובת דיווח

בסוף שנת 1989 התקבל בכנסת ישראל תיקון לחוק העונשין, אשר הכניס לחוק קבוצת סעיפים המכונים "החוק למניעת התעללות בקטינים ובחסרי ישע". החידוש העיקרי בחוק הוא בסעיף הקובע את חובת הדיווח על התעללות בקטינים:

"היה לאדם יסוד סביר להניח כי זה מקרוב נעברה עבירה בקטין או בחסר ישע בידי האחראי עליו, חובה על האדם לדווח על כך בהקדם האפשרי לפקיד סעד או למשטרה. כל העובר על הוראה זו דינו מאסר שלושה חודשים".

החוק הורחב גם לחובת דיווח לגבי קטין אשר ניפגע ע"י קטין אחר שהינו בן-משפחה.

כלומר, אנו כאזרחים חייבים לדווח באם נראה לנו כי קטין או חסר ישע נפגע ע"י הורים, מורים, מטפלים, בייביסיטר וכד' – מי שאחראי, או ע"י קטין מתוך המשפחה – אחים.

חובת הדיווח היא חריג משפטי הקובע כי כל אדם נדרש להיות אקטיבי. כל אדם אשר יש לו יסוד סביר להניח כי נעברה עבירה בקטין על ידי האחראי עליו – עבירת מין, התעללות, הזנחה או תקיפה שגרמה חבלה – חייב לדווח על כך לפקיד/ת סעד או למשטרה. בצד החובה קיימת סנקציה של 3 חודשי מאסר למפר אותה. אחריות מיוחדת מוטלת על אנשי מקצוע כגון רופאים, אנשי חינוך, עו"סים, פסיכולוגים וכד'. החוק קודם לחיסיון בין מטפל למטופל. אנשי מקצוע העוברים על הוראה זו, דינם מאסר שישה חודשים.

במסגרות החינוך – קיימת חובת דיווח, מתוקף 'חוזר מנכ"ל' של משרד החינוך, גם ביחס לפגיעה בקטין שלא על ידי האחראי לו, או על ידי קטין שאינו בן-משפחה.

חובת דיווח לא חלה על קטינים!!

חשוב להדגיש כי המדווח אינו נידרש להוכיח או לדעת עליה בוודאות. הדיווח הינו בעקבות חשד, הוא אינו אלא בקשה לבדיקה מקצועית. כל המדווח בתום לב, מוגן חוקית מכל תביעה פלילית או אזרחית נגדו.

חובת הדיווח אינה רק חובה חוקית, אלא גם חובה מצפונית ומוסרית. פעמים רבות זו הדרך היחידה לשבור את 'קשר השתיקה' ולהציל קטין/ה מהמשך הפגיעה. **אין חובה ליידע הורים לגבי חקירת ילדיהם ולעיתים יש צורך לא ליידע אותם!**

חשוב כי הדיווח לא יהיה אנונימי, אולם הדבר אפשרי. דיווח אנונימי עלול לפגוע באיכות הטיפול בפנייה, במקרים בהם ההורה מכחיש והילד אינו מספר דבר בחקירת ילדים. אם אין עוד מישהו שיכול לספר מה ראה או מה שמע, ייסתם הגולל על בדיקת המקרה והפגיעה עלולה להימשך.

אחד החששות וההתנגדויות לחוק, היה הפחד שכחברה נאבד את הסולידריות החברתית ונהפוך לחברה מלשנית וצרת עין.

מה קורה אחרי הדיווח?

אם הדיווח נעשה לפקידת סעד – נכנסת זו לתמונה ובודקת את החשדות באמצעות חוקר/ת ילדים. חוקרת ילדים הינה עו"ס של משרד העבודה והרווחה בעלת ידע והרשאה בחקירת ילדים. ממצאי חקירה כזו תקפים כראייה בבית משפט.

בהתאם לבדיקה נותנת פקידת הסעד המלצתה למשטרה אם לפעול במישור הפלילי או להימנע מלפעול ולהשאיר את הטיפול בידי רשויות הרווחה. במקרים מסויימים, ולפי שיקול דעתה של פקידת הסעד, היא יכולה לפנות לוועדה שתפטור אותה מחובתה ליידע את המשטרה.

אם הדיווח נעשה למשטרה ישירות, תפנה זו לפקידת הסעד ותמתין לבדיקתה ולהמלצתה באם להמשיך ולפעול מבחינה פלילית ולזמן לחקירה. ההחלטה הסופית נמצאת בידי המשטרה, וזו לא חייבת לפעול על פי המלצות פקידת הסעד.

המשטרה ורשויות הסעד פועלות באפיקים שונים: המשטרה פועלת במישור ההעמדה לדין של הפוגעים ואילו רשויות הסעד במישור ההגנה על הקטין.

במקרים בהם ההורה לא משתף פעולה, פקידת הסעד מוסמכת, מכוח חוק הנוער (טיפול והשגחה) לפנות לבית משפט לנוער, שיכריז על הקטין כנזקק ושיורה על דרכי טיפול בקטין (כמו: להעמיד הקטין להשגחת פקידת סעד, ובמקרים קיצוניים אף להוציא את הקטין ממשמורת הוריו). החלטת בית המשפט מחייבת את ההורים.